Nr 321

av herr Hermansson m. fl.
om upphävande av lagen om tillfälligt omhändertagande.

Lagen om tillfälligt omhändertagande (LTO) antogs av riksdagen den 1 juni 1973 och trädde i kraft den 1 oktober samma år. Den har alltså nu gällt i ett och ett halvt år. LTO-lagen – som innebär ett lagfästande av polisens rätt att gripa människor utan att de på något sätt misstänks för brott – har från början bekämpats av vänsterpartiet kommunisterna.

I motionen 1973:1977 riktade partiet stark kritik mot lagförslaget och yrkade avslag på detta. Kritiken sköt in sig på att lagförslaget utgjorde ett av de mest tvivelaktiga inslagen i det propositionspaket som grundade sig på brottskommissionens i hast tillkomna rapport, vilken i sina huvuddrag måste anses utgöra en renässans i repressivt tänkande. Polisen hade ju redan i polisinstruktionen de nödvändiga befogenheterna att upprätthålla allmän ordning och göra de tillfälliga omhändertaganden som krävdes för det. Om praxis tidigare varit ojämn hade det räckt med preciseringar i polisinstruktionen och exempelvis barnavårdslagen för att göra de anpassningar till praxis som varit ändamålsenliga. Den nya lagstiftningen innebar ej heller någon förändring på det sättet att det fortfarande överlåts åt den enskilde polismannen att avgöra vad som skulle förstås med ett ordningsstörande beteende.

Trots kritiken genomfördes lagen, som alltså ger polisen befogenhet att för sex timmar gripa "den som genom sitt uppträdande stör allmän ordning eller utgör omedelbar fara för denna". Vi motionerade därför till förra årets riksdag, motion 1974:638, om upphävande av LTO-lagen och åberopade att de farhågor som från vår sida uttalats redan före lagens tillkomst hade besannats. Vi påtalade särskilt att polisen i Stockholm ingripit mot en politisk demonstration utanför grekiska ambassaden med stöd av LTO-lagen. Vpk-representanten framhöll i en reservation (JuU 1974:27) – utifrån partiets allmänna teori om lagstiftningens funktion i klassamhället – följande: "Människor som slagits ut från arbetslivet liksom utlänningar löper större risk än andra att omhändertas av polisen på grund av att de kan anses uppvisa ett avvikande beteende. Särskilt allvarligt är att ett omhändertagande med åtföljande utredning kan leda till negativa konsekvenser för den gripne i form av avbruten permission från fångvårdsanstalt eller mentalsjukhus, förverkad villkorlig frigivning eller undanröjande av skyddstillsyn. I vart fall resulterar omhändertagandet i en anteckning som bevaras till framtida bruk. Särskilt utsatta är härvidlag utlänningar, som till följd av ett omhänertagande kan komma att utvisas eller förlora möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap."

Riksdagens övriga partier ville emellertid inte lyssna till varningarna, varför lagen fortfarande gäller. Under den senaste tiden har pressrappor-

ter i allt stridare ström visat hur LTO-lagen fungerar som ett instrument för polisen att "städa bort" vad man anser vara misshagliga personer från allmänna platser. Sålunda har lagen använts för att föra bort en socialarbetare som några minuter stod och väntade på en kamrat i en nästan tom T-banehall. I ett uppmärksammat fall har LTO-lagen använts som ett direkt vapen i klasskampen: på arbetsköparens begäran förde nämligen polisen bort en arbetare från hans arbetsplats på den grunden att han anklagades för att ha bedrivit agitation och ha varit berusad. Den gamla kritiken, att lagen används för ingripande mot politiska demonstranter, kvarstår.

Vänsterpartiet kommunisterna vill dessutom fästa uppmärksamheten på att det vid LTO-lagens tillkomst av lagstiftarna framhölls som värdefullt att lagen öppnade möjlighet till en social utredning av den gripne så att han genom socialvården kunde få kontakter som var till hjälp och stöd. Det har nu visat sig att av drygt 3 000 omhändertaganden under det första LTO-året i Stockholm endast 200 ledde till social utredning. Det åberopade samarbetet mellan polis och socialarbetare fungerar alltså inte. Detta förvånar inte – eftersom starka betänkligheter måste riktas mot samarbete mellan polisen, som har en repressiv funktion, och socialarbetarna, som har en stödjande uppgift – men vi vill påvisa att lagen ej fungerar så som det vid lagens tillkomst förutsattes.

I takt med avslöjandena om hur LTO-lagen fungerar har alltfler röster sällat sig till de ursprungliga kritikerna. Hit hör fackföreningspressen. Även socialdemokratiska och borgerliga tidningar har krävt upphävande av lagen. Från vänsterpartiet kommunisterna finner vi att vår tidigare kritik – i oroväckande utsträckning – besannats i praktiken och kräver därför än en gång att LTO-lagen skall avskaffas.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om upphävande av lagen om tillfälligt omhändertagande.

Stockholm den 22 januari 1975

C.-H. HERMANSSON (vpk)

LARS VERNER (vpk)
i Tyresö

RUNE PETTERSSON (vpk)
i Västerås

NILS BERNDTSON (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

GUSTAV LORENTZON (vpk)

PER ISRAELSSON (vpk)

JOHN MAGNUSSON (vpk)
i Kristinehamn

ALF LÖVENBORG (vpk)